

BEZPEČNOST PRÁCE

Informace – dotazy – stanoviska převzaty z BOZP info.cz (redakčně upraveno)

Povinnosti BOZP začínajícího podnikatele v dopravě.

Dotaz: Začínám podnikat jako OSVČ v dopravě do 3,5 tuny. Nemám žádné zaměstnance, auto řídím sám. Musím absolvovat školení řidičů BOZP a lékařskou prohlídku? Jak často?

Odpověď: Podle ustanovení § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, platí, že na právní vztahy týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, jde-li o

- a) zaměstnavatele, který je fyzickou osobou a sám též pracuje,
- b) fyzickou osobu, která provozuje samostatně výdělečnou činnost podle zvláštního právního předpisu,
- c) spolupracujícího manžela nebo dítě osoby uvedené v písmenu a) nebo b),
- d) fyzickou nebo právnickou osobu, která je zadavatelem stavby (stavebník) nebo jejím zhotovitelem, popřípadě se na zhotovení stavby podílí,

se vztahuje § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104 a 105 zákoníku práce (ZP) a § 2 až 11 s přihlédnutím k podmínkám vykonávané činnosti nebo poskytování služeb a jejich rozsahu. Tam, kde se v ZP nebo v části první uvádí zaměstnavatel nebo zaměstnanec, rozumí se tím osoba uvedená v § 12.

Vzhledem k tomu, že jste fyzická osoba, která provozuje samostatně výdělečnou činnost podle zvláštního zákona (živnostenského zákona), platí na vás předmětná ustanovení v plném rozsahu. Protože ale jste sám sobě zaměstnavatelem a sám zaměstnancem, tak také např. rozsah a četnost školení si budete určovat sám, protože podle ZP odpovídá zaměstnavatel a zaměstnavatel také stanoví rozsah a četnost školení. Stejně tak si sám sobě určíte četnost lékařských prohlídek. Směrnice Mzd PP-265-20.11.67 ze dne 16.prosince 1967 o posuzování zdravotní způsobilosti k práci ve znění směrnic ministerstva zdravotnictví ČSR č. 17/1970 Věstníku MZd ČSR, o změnách v posuzování zdravotní způsobilosti k práci ze dne 21.května 1970 stanoví, že prohlídky pracujících, jejichž činnost může ohrozit zdraví spolupracovníků nebo obyvatelstva, což jsou řidiči, se mají konat každé tři roky.

Elektronická kniha jízd a pokuta za nedodržení přestávek

Dotaz: Naše firma se rozhodla místo knihy jízd v listinné podobě zavést elektronickou. Zajímalo by mě, jako údaje jsme povinni vést v této knize, a dále, jako pokuta nám může být udělena za nedodržování bezpečnostních přestávek.

Odpověď: Podle přílohy č. 1 bodu 3 nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, platí, že u zaměstnance, který řídí dopravní prostředek a na kterého se nevztahuje zvláštní právní předpis, je zaměstnavatel povinen zajistit, aby

- a) nepřekročil maximální dobu řízení, která činí 4,5 hodiny; za dobu řízení se považuje i přerušení řízení na dobu kratší než 15 minut. Nejpozději po uplynutí maximální doby řízení musí být řízení přerušeno bezpečnostní přestávkou v trvání nejméně 30 minut, nenásleduje-li nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami nebo nepřetržitý odpočinek v týdnu. Bezpečnostní přestávka může být rozdělena do dvou částí v trvání nejméně 15 minut zařazených do doby řízení,
- b) během bezpečnostní přestávky nevykonával žádnou činnost vyplývající z jeho pracovních povinností, kromě dozoru na vozidlo a jeho náklad. Bezpečnostní přestávky a přestávky na jídlo a oddech se mohou slučovat; přestávky se neposkytují na začátku a na konci pracovní doby.
- c) **vedl v listinné formě nebo technickým zařízením denní evidenci o době řízení dopravního prostředku a o čerpání bezpečnostních přestávek.**

Z uvedeného vyplývá, že kniha jízd může být vedena jak v listinné podobě tak v elektronické, záleží na rozhodnutí zaměstnavatele. Jinak pokud se týká pokuty, to řeší zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Podle jeho ustanovení § 17 písm. s) platí, že fyzická osoba se dopustí přestupku na úseku bezpečnosti práce tím, že poruší povinnosti týkající se organizace práce a pracovních postupů stanovenou v zákonu o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví, nařízení vlády, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, nařízení vlády, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru, nařízení vlády, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, nařízení vlády o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na staveništích a nařízení vlády, kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě, může jí být uložena pokuta až do výše 1 000 000 Kč. Obdobná sankce stíhá právnickou osobu, tedy zaměstnavatele, formou správního deliktu.

Zdravotní způsobilost řidiče z povolání.

Dotaz: Potřebuje řidič z povolání (nad 7,5 tuny) nějakou další lékařskou prohlídku nebo posudek (kromě posudku o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel), pokud vykonává práci v noci (nepravidelně, cca 1 krát týdně)? Pokud ano, jak má tento posudek vypadat?

Odpověď: Podle dotazu, jde o řidiče nad 7,5 t, který vykonává práci v noci nepravidelně (asi 1x týdně). Kontrolní pracovník by zde zcela jistě v tomto intervalu spatřoval jistou pravidelnost. Nepravidelnost je v tomto kontextu chápána jako nahodilost, což není Váš případ. Proto zaměstnavatel tohoto řidiče bude kontrolním pracovníkům předkládat zdravotní způsobilost pro práci v noci podle zákoníku práce - § 94. Tato prohlídka je vyžadována nejméně jednou v roce.

Zdravotní způsobilost pro řízení vozidel je vyžadována pro řidiče vykonávající práci v pracovním poměru v intervalu jednou za dva roky a po dosažení věku 50 let každoročně. Proto je možné u zaměstnanců starších 50 let tyto dvě podmínky spojit, musí však být v potvrzení o zdravotním stavu zřetelně vyznačeno, že je schopen práce v noci. Co má potvrzení o zdravotním stavu řidičů obsahovat, je uvedeno ve vyhlášce č. 72/2011 Sb.

Minimální šířka uličky pro vysokozdvizný vozík

Dotaz: Jaká je minimální šířka uličky ve skladu pro vysokozdvizný vozík (VZV)? Dosud máme 230 cm a teď nám to chtějí zúžit na 190 cm. Je to možné?

Odpověď: Podle bodu 10.3. nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, platí, že „Šířka uliček mezi regály a stohy musí odpovídat zvláštnímu právnímu předpisu a způsobu ukládání manipulačních jednotek. Ulička musí být trvale volná a nesmí být zužována a zastavována překážkami. Šířka uličky pro průjezd manipulačních vozíků musí být alespoň o 0,4 m větší, než největší šířka manipulačních vozíků nebo nákladů a během manipulace musí být vymezen manipulační prostor se zákazem vstupu nepovoleným osobám“.

Předpis, na který nařízení vlády odkazuje, je nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. Tam jsou zapracovány hygienické limity pro manipulaci s břemeny. Pro vás však platí, že ulička musí být o 40 cm širší než jsou VZV u vás na pracovišti používané nebo než je největší šířka nákladů převáženého VZV.

Určení „kontrolorů“ alkoholu na pracovišti

Dotaz: Zákoník práce požaduje dle § 106 odst. 4 písmena i) podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Stačí, když máme ve firemní směrnici (jsme držiteli certifikátu OHSAS 18001 a tudíž máme řízenou veškerou firemní dokumentaci) uvedeno, že kontrolu smí provádět každý vedoucí zaměstnanec společnosti, nebo musí být vedoucí zaměstnanci přímo jmenováni?

Odpověď: Podle ustanovení § 106 odst. 4 písm. i) zákoníku práce platí, že zaměstnanec je povinen podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Z uvedeného vyplývá, že vedoucí zaměstnanec musí být písemně určen, nemusí se jednat o všechny vedoucí zaměstnance, ale pouze vybrané vedoucí zaměstnance. Určit ve směrnici, že se jedná o všechny vedoucí zaměstnance je nepřesné, vedoucí musí být vyjmenováni, aby byli identifikovatelní. Obecné označení „všichni vedoucí zaměstnanci“ je proto nedostatečné, okruh vedoucích zaměstnanců se může v závislosti na organizačních změnách měnit a je zbytečné kvůli každé organizační změně měnit směrnici o BOZP. Zaměstnavatel ovšem musí vedoucí zaměstnance vybrat tak, aby zajistil, že v každou pracovní dobu bude na pracovišti alespoň jeden vedoucí zaměstnanec s tímto oprávněním. Zákoník práce nyní již nepředepisuje, jakou směrnici má zaměstnavatel určit okruh vedoucích zaměstnanců s oprávněním podrobit zaměstnance zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Původně starý zákoník práce č. 65/1965 Sb. stanovil, že je tak možno učinit pouze pracovním řádem zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že řada zaměstnavatelů pracovní řád nevydává, opustil druhý zákoník práce tuto podmínku a stanoví, že okruh vedoucích zaměstnanců musí být pouze určen písemně.

Zdravotní prohlídky řidičů.

Dotaz: Byla novelizovaná vyhláška upravující problematiku zdravotních prohlídek řidičů. V čem spočívají zásadní změny?

Odpověď: Dnem 15.dubna 2011 nabyla účinnosti vyhláška č. 72/2011 Sb., která novelizuje vyhlášku č. 277/2004 Sb., ve znění vyhlášky č. 253/2007 Sb. Z pohledu lékařského bylo v příloze č. 3 Nemoci, vady nebo stavy, které vylučují nebo podmiňují zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel reagováno (podle aktuálních směrnic EU) na doporučení směrnic k problematice kvality zraku, k cukrovce (diabetes mellitus) a epilepsii. Nově jsou stanovena kritéria, která je povinen posuzující lékař respektovat.

V příloze č. 1 Prohlášení posuzované osoby ke své zdravotní způsobilosti do části Prohlášení posuzované osoby je doplněn dotaz /pod novým písmenem f)/... období bez projevu nemoci, vady nebo stavu trvá... (konkretizovat – uveďte se počet měsíců, popřípadě roků, kdy se

nemoc nebo stav neprojevil – vyplňuje se v případě, kdy je tato skutečnost rozhodná pro posuzování zdravotní způsobilosti podle přílohy č. 3 vyhlášky).

Další novinkou je nové znění přílohy č. 2. Již není rozdělena na části I. a II. (úpravy, které zavedla předcházející novelizace vyhlášky – vyhláškou č. 253/2007 Sb.), je zařazen vzor nový, ve kterém je mj. zařazen ke škrtnutí nehodící se údaj o tom, o jakou skupinu (1 nebo 2) se podle přílohy č. 3 jedná a zda a v kterém roce bylo nebo nebylo provedeno psychologické a neurologické vyšetření podle § 87a zákona č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů (*pozn.: podle zákona č. 133/2011 Sb., nyní pouze psychologické*).

Dále se upřesňuje, pro kterou skupinu nebo podskupinu řidičského oprávnění je posuzovaná osoba zdravotně způsobilá.

Uvedený vzor v příloze je možno užít pouze pro posudek osob uvedených v § 87 odst. 3 a pro ohlašovací povinnosti dle § 86 a 88 odst. 4 zákona č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a jako posudek požadovaný např. § 32 zákoníku práce (tj. posudek v rámci přijímacího řízení); nelze jej použít jako lékařského posudku o zdravotní způsobilosti.

Je třeba upozornit na znění nového odst. 4 v § 4 vyhlášky ... posudek podle této vyhlášky lze nahradit posudkem o zdravotní způsobilosti k výkonu práce, jejíž součástí je i řízení motorového vozidla, které je druhem práce sjednaným v pracovní smlouvě, jestliže vedle náležitostí stanovených v příloze č. 1 část 8 oddíl B vyhlášky č. 385/2006 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje i náležitosti podle § 4 odst. 2 (pozor, po novelizaci přečíslováno, jedná se o bývalý odst. 3), § 5 odst. 1 a rok provedení psychologického a neurologického vyšetření.

Řidiči z povolání a diabetes.

Dotaz: Je možné, aby člověk s cukrovkou pracoval jako řidič MHD?

Odpověď: V roce 2011 byla vydána vyhláška č. 72/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 277/2004 Sb., o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel. Zde je mimo jiné novinka, a to ztráta způsobilosti k řízení pro všechny řidiče v případě druhé a další těžké hypoglykémie, tj. hypoglykémie vyžadující pomoc druhé osoby, v posledních 12 měsících.

V příloze č. 3 části V. až VII, zní:

V. Nemoc diabetes mellitus vylučující nebo podmiňující zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel.

1. Nemoc diabetes mellitus vylučuje zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel, pokud způsobuje takové zdravotní komplikace které jsou nebezpečné pro provoz na pozemních komunikacích, a to zejména skupina 1 a 2

a) druhá a další hypoglykémie, která se vyskytne během období 12 měsíců od první hypoglykémie, a k jejímuž zvládnutí je třeba další osoby, nebo

b) druhá a další hypoglykémie, která se vyskytne během období 12 měsíců od první hypoglykémie, a to bez varovných příznaků nebo si je žadatel nebo řidič neuvědomuje.

2. Stavy související s nemocí diabetes mellitus, které ovlivňují bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, a u kterých lze žadatele nebo řidiče uznat za zdravotně způsobilého k řízení motorového vozidla pouze na základě závěru odborného vyšetření.

Skupina 1

- a) stav do 12 měsíců po první hypoglykémii vyžadující pomoc druhé osoby, nebo
- b) diabetes mellitus doprovázený orgánovými komplikacemi.

Skupina 2

- a) nemoci, vady nebo stavy stanovené pro skupinu 1, pokud dále není stanoveno jinak,
- b) diabetes mellitus, pokud byla zahájena léčba léky, které nesou riziko vyvolání hypoglykémie, a v předchozích 12 měsících nedošlo k žádné hypoglykémii vyžadující pomoc druhé osoby, neexistují zdravotní komplikace vzniklé v souvislosti s diabetes mellitus a řidič nebo žadatel, který

- 1. si hypoglykémii nebo její varovné příznaky uvědomuje,
- 2. je schopen doložit pravidelné měření glykémie, které provádí alespoň dvakrát denně, a jde-li o řidiče, pak v době související s řízením, a
- 3. prokáže, že rozumí rizikům, které hypoglykémie přináší; způsob prokázání zaznamená lékař do zdravotní dokumentace vedené o posuzované osobě.

Pravidelná lékařská kontrola zdravotního stavu lékařem příslušné specializované způsobilosti je podmínkou zdravotní způsobilosti vždy, provede se nejméně jedenkrát za 3 roky.

Hypoglykémie má z medicínského hlediska dva významy, jednak obecný, pod nímž se myslí jakákoli glykémie vyšší, než je norma (v tomto případě asi 7,0 mmol/nalačno), jednak se používá pro stav se závažným, okamžitou léčbu vyžadujícím zvýšením glykémie, provázeným klinickým korelátem dekompenzace diabetu.

Komentář:

Obecně se nedoporučuje, aby osoby léčené inzulínem pracovaly jako řidiči z povolání nebo řidiči hromadných dopravních prostředků. Lékaři ani zákony řízení motorového vozidla civilním osobám nezakazují, pokud dostojí požadavkům na kvalitu zdravotního stavu, které řízení motorového vozidla nebrání.

Skutečně ovšem není vhodné, aby inzulínem léčení diabetici pracovali jako řidiči z povolání, zejména jako řidiči hromadných dopravních prostředků nebo řidiči v nákladní dopravě. Diabetici léčení inzulínem jsou ve zvýšené míře ohroženi vznikem hypoglykémie. V hypoglykémii by mohli profesionální řidiči ohrozit nejen sebe, ale i své spoluobčany.

V první řadě musí každý diabetik dodržovat dietní režim. Ze všeho nejdůležitější však je, aby se diabetici stravovali pravidelně, to znamená nejméně pětkrát až šestkrát denně (snídaně, svačina, oběd, svačina, večeře, popřípadě druhá večeře). Pravidelné stravování může často znamenat nepřekonatelný problém a může působit jako omezení například při výkonu povolání profesionálního řidiče zejména v MHD. Řidič kamionu si totiž může udělat libovolné přestávky, rovněž tak i řidič taxi.

Na řidiče z povolání se tedy vztahují přísnější kontroly zdravotní způsobilosti. Omezení platící pro osoby s diabetem se týkají zaměstnání souvisejících s leteckým provozem, přepravou nebezpečných nebo nadměrných nákladů, přepravou cestujících; práce v ozbrojených složkách, práce ve výškách a práce, při kterých se používají potenciálně nebezpečná zařízení.

Doporučení Americké diabetické asociace a Evropské asociace pro studium diabetu:

Správně léčený nemocný s diabetem 1. i 2. typu může vykonávat jakoukoliv práci, pro kterou má kvalifikaci a kterou vykonávat chce. Odstranění diskriminace pacientů však musí být provázeno pečlivým zhodnocením případných rizik, vyplývajících z povahy choroby, v lékařské posudkové činnosti jsou proto zmiňována určitá omezení vhodnosti povolání a

činností. Při posuzování se zvažuje riziko hypoglykemií a míru případného ohrožení pacienta či jiných osob. Z tohoto pohledu nejsou doporučovány náročné profese: aktivní služba v armádě, u policie a záchranného systému (hasiči), horníci, dozorcí, potápěči, řidiči hromadné dopravy a letci, za nevhodnou je považována práce ve výškách (omezení jen pro léčené inzulínem).

Dalším kritériem nevhodnosti práce je: nepravidelný denní režim a stravovací režim, nevhodné hygienické prostředí, nadměrné psychické zatížení, pracovní stres, časová tíseň – dodržování jízdního řádu, sedavé zaměstnání bez pohybu, což práce řidiče z povolání v MHD představuje v plné míře. Problematika účasti diabetiků (jako takových) v silničním provozu se však jeví složitější, nikoli jako redukce na hledisko medicínské. V odborné literatuře je běžně zmiňováno riziko dekompenzace a zhoršení zraku, z rozhovorů s experty vyplynuly i další rizikové faktory, především z oblasti psychosociální, které by mohly mít zásadní význam při posuzování zdravotní (včetně duševní) způsobilosti k řízení motorových vozidel. Nejednotnému názoru na tuto otázku odpovídají i odlišné formulace kritérií a postupů posuzování ve směrnících jednotlivých zemí.

Posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu povolání řidič profesionál v MHD vydává praktický lékař (popřípadě lékař závodní preventivní péče). Ve vztahu k diabetu je tak důležité, že vlastní posudek zásadně nevydává diabetolog. Praktický lékař ovšem může vyžádat vyjádření od odborného lékaře, tedy i od diabetologa. Diabetolog by se měl vyjádřit ke schopnosti řídit motorové vozidlo pouze na základě žádosti posuzujícího (praktického) lékaře. Z uvedeného vyplývá, že diabetolog by se měl vyjádřit ke schopnosti řídit motorové vozidlo až na základě žádosti posuzujícího (praktického) lékaře, je-li o to požádán. Proti tomuto posudku je možno do 15 dnů ode dne jeho prokazatelného obdržení podat návrh na jeho přezkoumání zdravotnickému zařízení, které posudek vydalo, a to prostřednictvím lékaře, který posudek vypracoval.